

Tallinna vanalinna kaitsekorra töörühma protokoll nr 19

16.03.2023 kell 15.00 – 17.00 Raekoja plats 12

Osalejad: Anneli Randla, Olari Kärmas, Elo Sova, Boris Dubovik, Henry Kuningas, Ragnar Nurk, Triin Talk, Kaire Tooming (MS Teamsis)

1. Avaliku väljapaneku korraldamine.

Koos avaliku väljapanekuga võiks korraldada blanšetinäituse Vabaduse väljaku tunnelis.

Seinapinda saab kasutada tasuta, tarvis leida MKAst vahendid, et korraldada näituse koostamine. Tallinna muinsuskaitse osakonnast saavad kaasa aidata Urve Arukaevu ja Tairi Tamme-Tamjärv. Teiste linnade näitused on kujundanud Tuuli Aule, sama kujundust võiks korraldada.

Otsus: Püüame näituse teha, Kais Matteus uurib Muinsuskaitseameti võimalusi.

2. Hoonete inventeerimisaruanne.

Triin Talk tutvustas inventeerimisaruannet (lühike seletuskiri, mille lisa on kogu [majade tabel](#)).

Seletuskiri selgitab, miks on Tallinnas niivõrd palju A-kategooria hooneid. Sellega tehakse ettepanekud lõpetada mõnede mälestiste eraldi kaitse all olemine muinsuskaitsealal (sh hooneosad, mis on mälestise, A- või B-kategooria hoone lahutamatu osa nagu nt Suur-Karja 12 ning Dunkri 9 portaalid).

Otsus: Inventeerimisaruande võib alusuuringuna avalikustada.

3. Kaitsekorra teksti viimased parandusettepanekud.

3.1. P 8.3 "Avaliku ruumi kasutamisel lähtutakse eelkõige **pärandikogukondade** huvidest." Strateegiakeskusest ettepanek: „kohalike kogukondade.“

Otsus: Kasutame tavakeeles arusaadavamalt mõistet **kohalikud kogukonnad** (see hõlmab nii kohalikke elanikke, ettevõtjaid kui muid vanalinnas püsivamalt

tegutsejaid). Euroopa kultuuripärandi raamkonventsioonis kasutatava mõistega „pärandikogukond“ võib selle siduda seletuskirjas.

3.2. P 8.6. mulla- ja kaevetööde tegemisel lähtutakse arheoloogiapärandi kaitseks minimaalse sekkumise põhimõttest. Nende käigus leitavaid väärtuslikke ajaloolisi ehituskonstruksioone säilitatakse ja võimalusel tuuakse nähtavale eelistades nende konserveerimist ja eksponeerimist tagasimatmisele ja markeerimisele; eksponeerimisel tuleb arvestada, et need mõjuksid väärikalt ja arusaadavalt, mitte irdsete elementidena;

Kas viimane osa läheb juriidilise teksti formaadist välja?

Otsus: tõstame viimase lause (märgitud kollasega) seletuskirja. Samuti näiteid: nt Paksu Margareeta koge hoone sillutis ei ole arusaadavalt eksponeeritud.

3.3. P 16.4. välispiirete soojustamine on üldjuhul välistatud, ja lubatud ainult juhul, kui sellega ei hävitata ega kaeta kinni väärtuslikku välisviimistlust ega väärtuslikke detaile ning säilivad hoone ja selle osade proportsioonid;

Kais: mida see „üldjuhul välistatud“ juurde annab? Kas võiks jääda teiste kaitsekordade sõnastuse juurde, et soojustamine on lubatud ainult juhul ...

Otsus: Jääb hetkel nagu kirjas, sellega on tahetud rõhutada, et enamasti hoonete seinu vanalinnas ei soojustata, see on suur erand. Võib mõelda parema sõnastuse peale, mis sama mõtte edasi annaks.

3.4. P 20.2 "arheoloogilise uuringu käigus selgitatakse välja kultuurikihi stratigraafia terviklikult kuni inimtegevusest puutumata loodusliku pinnaseni;"

MKAst on esitatud küsimus, kas see on alati proportsionaalne. Kui uuringukohustus on lauseline, siis on igal väiksel kaevetööl uuring, nt võib tõlgendada ka nii, et mõne väravaposti paigaldamisel tuleb uurimiseesmärgil kaevata loodusliku pinnaseni.

Ragnar on pakkunud uue variandi: "arheoloogilise uuringu käigus selgitatakse välja kultuurikihi stratigraafia, kusjuures loodusliku pinnaseni mitte ulatuvatel kaevetöödel uuritakse ka kaevesügavusest allapoole jäävaid kihte ulatuses, mis on vajalik olemaks kindel, et edasiste tööde käigus ei kahjustata kultuurikihti (sh selles olevaid ehituskonstruksioone, matuseid, laevavrakke jms)."

MKA arheoloogid on teistes kaitsekordades sõnastanud sama mõtte nii: „juhul kui plaanitavad tööd võivad ohustada arheoloogilist kultuurikihti või selles olevate struktuuride või elementide säilimist kavandatavatest töödest sügavamal, selgitatakse uuringu käigus välja arheoloogilise kultuurikihi stratigraafia, vajadusel kuni loodusliku pinnaseni.“

Otsus: Ragnar Nurk vaatab MKA pakutud sõnastuse üle, kui sisuliselt midagi puudu pole, kasutame alumist, et kaitsekorrad oleksid võimalikult ühtsed.

3.4. 20. 3) väärtuslikke ajaloolisi ehituskonstruksioone ja -detaile säilitatakse eelistades nende eksponeerimist ja konserveerimist tagasimatmisele;

Lause kordab põhimõtete peatükis olevat sõna-sõnalt.

Otsus: Lühendame põhimõtete peatükis (p 8.6.) seda teemat, et ei kattuks otseselt.

3.5. 20. 5) muldkindlustuste pinnasega täidetud sisekubatuuri hoonena välja ei ehitata ning välditakse ka neile peale- või juurdeehitiste tegemist, sh juhul, kui tegu on linnaruumis mitte nähtava, kuid maa-aluses osas hästi säilinud kindlustusega.

Kas viimane lauseosa läheb liiga spetsiifiliseks?

Otsus: Las jääb terve lause nagu on, Tallinnas on maa all säilinud palju linnakindlustusi, nende peale ehitamine on tihti esinev küsimus.

4. Kaardid.

On koostatud kaitsekorda illustreeriv [GIS-kaart](#) (esmane versioon). Ettepanekud-täiendused kaartide kohta:

PIIRIDE KAART

- 1) Panna kõik vaatesektorid ja -koridorid legendis kokku, st Kaitsevööndi osa 2 alt peaks avanema täielik loetelu kõikidest vaadetest, neid ei ole vaja eraldi grupeerida.
- 2) Panna kaugvaadete nimetused ja numeratsioon legendi vastavalt kaitsekorra eelnõule:

Vaade 1 avaneb Lauluväljaku ülemise värava juurest vanalinna siluutile, sh Paksule Margareetale, Kaarli kirikule ja Toompea kõrgendikule;

Vaade 2 avaneb Ehitajate tee vaateplatvormilt vanalinna siluutile, sh Kaarli kirikule ja Toompea kõrgendikule;

Vaade 3 avaneb Kopli lahe lääneranniku sopist Rocca al Mare kooli juures vanalinna siluutile, sh Kiek in de Kōkile, Toompea kõrgendikule ja Oleviste kirikule;

Vaade 4 avaneb vaateplatvoolt Tiskre klindil vanalinna siluutile, sh Kiek in de Kōkile, Toompea kõrgendikule ja Oleviste kirikule;

Vaade 5 avaneb Katariina kaitl vanalinna siluutile, sh Oleviste kirikule ja Toompea kõrgendikule;

Vaade 6 avaneb Merivälja muulilt vanalinna siluutile, sh Toompea kõrgendikule ja Kaarli kirikule;

Vaade 7 avaneb Pirita TOP-i muulilt vanalinna siluutile, sh Toompea kõrgendikule, Skoone bastionile ja Kaarli kirikule;

Vaade 8 avaneb Maarjamäe memoriaalilt vanalinna siluutile, sh Toompea kõrgendikule, Skoone bastionile ja Kaarli kirikule;

Vaade 9 avaneb Telliskivi loomelinnakust Toompea linnusele ja Kaarli kiriku tornidele;

Vaade 10 avaneb Kopli tänavalt ja Kopli kaubajaamast vanalinna siluutile, sh Toompea kõrgendikule ja Niguliste kirikule;

Vaade 11 avaneb piki Tartu maanteed alates Peterburi mnt viaduktist Oleviste kiriku tornile;

Vaade 12 avaneb piki Gonsiori tänavat alates Pronksi tänavaga ristumisest vanalinna siluutile, sh Niguliste kiriku tornile, Toomkiriku tornile ja vanalinna katusemaastikule;

Vaade 13 avaneb piki Pärnu maanteed alates raudteeviaduktist Niguliste kiriku tornile;

Vaade 14 avaneb piki Nõmme teed alates Kajaka tänavaga ristumisest Toompea linnusele ja Toomkirikule;

Vaade 15 avaneb piki Kolde puiesteed Toompea linnusele;

Vaade 16 avaneb Majaka tänava otsast Oleviste kiriku tornile;

Vaade 17 avaneb Telliskivi loomelinnakust Toompea linnusele;

Vaade 18 avaneb Vana-Kalamaja tänavalt Toompea kõrgendikule ja Toomkiriku tornile;

Vaade 19 avaneb Reisijate tänavalt Oleviste kirikule;

Vaade 20 avaneb Hipodroomilt Pika Hermannini tornile.

- 3) Kõik vaated peaks tegema ükshaaval sisse-välja lülitatavaks. Iga vaatesektor peaks avanema kohe koos kõrgusmärkidega, et ei peaks kõrgusmärkide kihti eraldi otsima ja avama.
- 4) Kihid „vaadeldavad objektid“ võib kaotada, kuna enamasti on vaadeldav objekt kogu vanalinna siluett erinevatest külgedest. Teine variant: panna „vaadeldavaks objektiks“ kogu vanalinna hoonestatud tuumik.
- 5) Eemaldada kõik vaatekoridoride kõrgusjooned. Need on TLPA ilmselt mingis mustandversioonis teinud, aga sisuliselt neid vaja ei ole. Jäävad ainult vaatesektorite kõrgusjooned (ja mitte eraldi kihina, vaid vaatesektori osana).
- 6) Legendis parandada muinsuskaitseala piirkondade nimetused: „Muinsuskaitseala **piirkond** 1, linnatuumik koos kindlustusvööndi hoonestatud kvartalitega“ ning „Muinsuskaitseala **piirkond** 2, ülejäänud kindlustusvöönd“
- 7) Muinsuskaitseala **piirkond** 2, ülejäänud kindlustusvöönd ei peaks olema jagatud erinevat värvi aladeks. See on kõik üks piirkond, selle sees alajaotuseid ei ole.
- 8) Korrigeerida muinsuskaitseala piirkondade piirid vastavalt sellele kaardipõhjale <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/link/T5mVEt8J> , on erinevusi: nt Estonia pst 8b väike kolmnurkne haljasala peaks olema piirkond 2, mitte 1. Estonia pst 10 ees võiks kahe piirkonna vaheline piir olla sirge, mitte alleele ulatuv. Poordi 3 ees võiks piiri sirgeks tõmmata, jõnksul ei ole enam põhjust (kunagi oli seal maja).

KAITSEKATEGOORIADE KAART

- 1) Vabaduse väljaku maa-alune torn ja Harju tänaval etteulatav sinine haak eemaldada sellelt kaardilt, need on arheoloogilised, mitte maa peal nähtavad ehitised
- 2) Nunne tn 11a taga lisada tornike, see on maapealne (kus on kolme linnamüürijupi ristumiskoht)

- 3) Mälestis* peaks jagama legendis siiski kaheks ja täpsustama sisu:
  - „Fassaad on mälestis, ettepanek muuta A-kategooria hooneks“ (tabelis „Mälestisest-A“: Dunkri 2, Kinga 10, Mündi 2, Pikk 18, Raekoja plats 5, Raekoja plats 16, Uus tn 10)
  - „Fassaad on mälestis, ettepanek muuta B-kategooria hooneks“ (tabelis „Mälestisest-B“: Müürivahe 14, Raekoja plats 13)
- 4) Kaardil majale klikkides peaks avanema hoone aadress ja kaitsekategooria põhjendus (tekst tabelist).
- 5) Lisada kaardile Suur-Karja 12 hoovimaht C-kategooria hoonena (uus maja, lisandus praegu. See uus rida ja kõik ülejäänud muudatused on lisatud [tabelisse](#)).
- 6) Parandada Aia 10a jaotus A- ja B-kategooria vahel. Joonisel punasega piiritletud osa on A, ülejäänud B.

- 7) Eemaldada Dunkri 9 mälestisena märgitud portaal (otsustasime selle siiski eraldi mälestisena kaitse alt maha võtta, jääb tervikuna B-kategooria hoone osaks).
- 8) Nunne tn 14 sees jätkub samuti linnamüür, pikendada sinist linnamüüri joont selle hoone sisse.
- 9) Suur-Kloostri tn 5a abihoone (ETAK 6128013) lisada B-kategooriasse, kuna selle tänavapoolne sein on ajalooline paekivimüür. Tabelis muudatus tehtud, tarvis teha ka kaardil.
- 10) Toom-Kooli tn 5 abihoone (ETAK 588601) lisada A-kategooriasse, kuna selle siseruumis paljandub Toompea linnuse müür. Tabelis muudatus tehtud, tarvis teha ka kaardil.
- 11) Vana-Posti tn 4 tagumine osa (garaažid) eraldada peahoonest ning panna C-kategooriasse. Tabelis rida lisatud, kaardil vaja käsitsi eristada Vana-Posti 4 hoovipoolne maht – kogu see hooneosa, mis jääb Harju tn 3 // Vana-Posti 2 taha.
- 12) Vene tn 16 - ei ole kloostri ehitiste hulka kuulunud, st see pigem ei ole mälestis vaid A kat hoone. Tabelis muudetud A-kat hooneks, sama vaja teha kaardil.
- 13) Vene tn 28 hoone (ETAK 453436) ei ole mälestis, vaid A-kategooria hoone. Tabelis on märgitud A, parandada kaardil punaseks.
- 14) Väike-Karja 9 hoovihoone (ETAK 596723) ei ole mälestise osa vaid alajaam, tabelis parandatud, lisatud kaitsekategooria C.
- 15) Wismari tn 7a – see hoonemaht ei ole varjend, vaid nõukogude-aegne alajaam. Tabelis parandatud pilt ja kaitsekategooria muudetud C-ks, kaardil tuleb samuti värv muuta.

- 16) Wismari tn 7 abihooned olid omavahel vahetusse läinud (ETAK-koodi all teise hoone pildid). Tabelis korrigeeritud, kaardil tuleb samuti uuendada.
- 17) Wismari tn 7 peahoone kõrvale lisada kaardile käsitsi varjend (tabelisse lisatud uus rida).
- 18) Linnamüüri tornide ühtlustamine: osaliselt kattub ruumikuju külgnevate hoonetega, osaliselt on ruumikujud korrektselt eraldi. Võiks olla ühtne lähenemine, st kõik tornid vaid linnamüüride ja tornide kihil, mitte hooneosana punased (nt Kooli 7, Vene tn 28). Osad neist on kihil „hoonete kaitsekategooriad“, osad kihil „linnamüür ja tornid“. Kõik võiks tõsta viimasele.
- 19) Nii nagu teiste linnade kaartidel, peaks tegema erinevad kaitsekategooriad + mälestised eraldi sisse-välja lülitatavateks kihtideks.
- 20) Kaardi aadressi otsingut kasutades tuleb täpike paljude hoonete puhul kas tänavale või hoopis mõnele teisele krundile, mitte õige hoone peale.
- 21) Uus tn 18 lisada A-kategooriasse. Tabelis on muudatus tehtud, tarvis muuta ka kaardil.

HALJASALADE JA PUIESTEED KAART

- 1) Legendis panna selle kaardiosa nimetuseks „**väärtuslikud** haljasalad ja puisteed“
- 2) Väärtuslikud alleed ja glassipuisteed panna sama tingmargiga (ühine nimetus „väärtuslikud alleed“) ning see tingmärk peaks olema kindlasti visuaalselt paremini eristuv muinsuskaitseala piirist (nt heleroheline, laiem, sarnane parkidega).
- 3) Komandandi tee allee nimetuseks on märgitud „Falgi tee“, parandada nimetus Komandandi teeks.
- 4) Pika jala haljasala tõmmata pikemaks, kuni haljasala lõpuni Kohtu 6/1 taga.
- 5) Nummerdada kõik väärtuslikud haljasalad ja alleed ühtse numeratsiooniga, lisada nende nimetused ja numbrid ka legendi.

Väärtuslikud haljasalad:

1. Toompark,
2. Tornide väljak,
3. Piiskopi aed,
4. Rannavärava mäe park,
5. Margareeta aed,
6. Kanuti aed,
7. Viruvärava park,
8. Tammsaare park,
9. Lastepark,
10. Harjumäe park,
11. Lindamäe park,
12. Nunne ehk Kitseaed,
13. Kubernerite aed,
14. Hirvepark,
15. Komandandi aed,
16. Taani kuninga aed,
17. Roheline turg,
18. Oleviste kirikaed

19. Niguliste kirikaed
20. Toomkiriku kirikaed

Väärtuslikud puiesteed:

21. Glassiipuiestee
22. Falgi tee
23. Komandandi tee (see vaja lisada eraldi nimetusena, praegu märgitud Falgi tee osaks)
24. Toompea tänav,
25. Rannamäe tee,
26. Suurtüki tänav
27. Suur-Kloostri tänav
28. Nunne tänav
29. Viru tänav
30. Suur-Karja tänav
31. G. Otsa tänav

KRUNDIPIIRIDE KAART

- 1) Eemaldada kõik kaitsevööndisse ja muinsuskaitseala 2. piirkonda jäävad krundipiirid, ainult piirkond 1 keske osa (linnatuumiku) krundipiirid on analüüsitud ja võib kaardile jätta.
- 2) Eemaldada üle tänavate jooksvad krundipiirid (Dunkri tn mõlemas otsas, Lühikese Jala mõlemas otsas)

LINNAKINDLUSTUSTE KAART

- 1) Siin on raske tuua välja konkreetseid vigu, kaart on tervikuna väga katkendlik. Nt vallikraav on väga poolik, aluseks antud kaardil moodustas tervikliku ringi ümber bastionite.
- 2) Linnakindlustuste tingmärke on legendis kahe pealkirja all, mõlema all on nii arheoloogilisi kui maapealseid asju, nii keskaegseid kui uusaegseid. Kui jagada legend kaheks eraldi sisse-välja lülitatavaks osaks, siis võiks need olla nt „Keskaegsed linnakindlustused“ ja „Uusaegsed linnakindlustused“ ning nende sees erinevate värvidega, mis on arheoloogiline ja mis maapealne kindlustussüsteemi osa.

Kindlustuste kaart vajab veel põhjalikku täiendamist, vajadusel teeme eraldi arutelu kaardi koostajate ja Ragnar Nurgaga.

PDF-KAARTIDE VORMISTUSEGA SEOTUD:

PDF-idel peaks pealkirjaks olema: „Tallinna **vanalinna** muinsuskaitseala kaitsekord“ (läbivalt kõikidel kaartidel)

Lisa 1 – lisada vaadete tagaplaanid, need on ka kaitsevöönd 2 osa.